

УДК 378.147:37.013.42:37.015.3

DOI: <https://doi.org/10.35774/gsip2026.01.339>

Олег СТЕЛЬМАХ

аспірант

Тернопільський національний педагогічний університет

ім. Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-2464-2644>

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ У РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Анотація. Засоби міждисциплінарної інтеграції виступають важливими інструментами формування педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійного навчання. Педагогічні умови в рамках дослідження розглядаються як комплекс заходів, спрямованих на поєднання змісту, методів та форм навчання з різних дисциплін для формування цілісних знань та умінь майбутніх педагогів професійного навчання вирішувати конфлікти, урахувати інтереси усіх здобувачів освіти, дотримуватись правил педагогічної етики. Обґрунтовано основні вектори для виокремлення педагогічних умов розвитку педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійного навчання засобами міждисциплінарної інтеграції, що охоплюють: узгодженість робочих навчальних програм, активне застосування інтерактивних технологій, орієнтацію на майбутню професійну діяльність та створення єдиного толерантного освітнього простору; запровадження інтегрованого підходу до розвитку педагогічної толерантності; реалізація інноваційних технологій та методу кейсів; використання інтерактивних освітніх методів; розробка тренінгів з розвитку емпатії; застосування рефлексивних практик для глибокого аналізу майбутніх педагогів професійного навчання власних поведінкових патернів. Підкреслено, що засоби міждисциплінарної інтеграції дозволяють суттєво оптимізувати освітній процес та сприяють стійкому розвитку толерантного світобачення в здобувачів освіти. Застосування засобів міждисциплінарної інтеграції як основи для виокремлення педагогічних умов розвитку педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійного навчання передбачає

© Олег Стельмах, 2026

побудову освітнього процесу у ЗВО за принципом «комплексування» навчання. При цьому педагогічні умови мають бути спрямовані на розробку наскрізних тем та інтегрованих модулів, що усувають дублювання матеріалу та створюють єдину логічну структуру освітнього процесу для розвитку толерантності майбутніх педагогів професійного навчання.

Ключові слова: педагогічні умови, педагогічна толерантність, міждисциплінарна інтеграція, освітнє середовище, професійна підготовка, майбутні педагоги професійного навчання.

Oleh STELMAKH

Postgraduate Student

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

Ternopil, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-2464-2644>

THE ROLE OF PEDAGOGICAL CONDITIONS IN THE DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL TOLERANCE OF FUTURE VOCATIONAL TEACHERS BY MEANS OF INTERDISCIPLINARY INTEGRATION

Abstract. Means of interdisciplinary integration serve as important tools for developing pedagogical tolerance in future vocational education teachers. In this study, pedagogical conditions are considered as a set of measures aimed at integrating the content, methods, and forms of teaching from different disciplines to develop comprehensive knowledge and skills in future vocational education teachers, enabling them to resolve conflicts, consider the interests of all learners, and adhere to the principles of pedagogical ethics.

The main vectors for identifying pedagogical conditions for the development of pedagogical tolerance of future vocational education teachers through interdisciplinary integration are substantiated. These include: alignment of curricula, active use of interactive technologies, orientation toward future professional activity, and the creation of a unified tolerant educational environment; implementation of an integrated approach to the development of pedagogical tolerance; application of innovative technologies and the case method; use of interactive teaching methods; development of empathy training; and application of reflective practices for deeper analysis by future vocational education teachers of their own behavioral patterns.

It is emphasized that interdisciplinary integration tools significantly optimize the educational process and contribute to the sustainable development of a tolerant worldview among students. The use of interdisciplinary integration as a basis for

defining pedagogical conditions for the development of pedagogical tolerance in future vocational education teachers involves structuring the educational process in higher education institutions according to the principle of integrated («comprehensive») learning. At the same time, pedagogical conditions should focus on designing cross-cutting themes and integrated modules that eliminate content duplication and create a coherent logical structure of the educational process aimed at fostering tolerance in future vocational education teachers.

Keywords: pedagogical conditions, pedagogical tolerance, interdisciplinary integration, educational environment, professional training, future vocational education teachers.

Постановка проблеми. Нові тенденції суспільного розвитку зумовлюють динаміку вимог щодо компетентностей сучасних педагогів професійного навчання. Стрімкий інформаційний розвиток потребує вдосконалення системи професійного навчання та передбачає сформованості низки значущих особистісних якостей, серед яких вагоме місце посідає педагогічна толерантність. Як складний феномен у структурі професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання вона увиразнюється у здатності будувати професійну комунікацію з точки зору дотримання правил ненасильницького спілкування, норм педагогічної етики та поваги до усіх проявів Инакшості. Очевидно, що розвиток педагогічної толерантності потребує створення низки педагогічних умов, які б спирались на зміст освіти та сповна використовували його потенціал. Вагоме місце серед дидактичних засобів в цьому контексті належить міждисциплінарній інтеграції. Виникає необхідність проаналізувати сутність категорії «педагогічні умови», щоб визначити орієнтири для виокремлення таких умов у межах нашого дослідження.

Загалом, педагогічні умови необхідно розуміти як обставини, за яких структурні елементи освітнього процесу представлені в оптимальному форматі взаємозв'язку, що дозволяє забезпечити атмосферу плідної взаємодії між учасниками освітнього процесу та сприяє ефективності викладання та методології, а також результативності освітньої стратегії. Серед плеяди сучасних науковців популярною є градація основних педагогічних умов на такі групи: інформаційні, що об'єднують змістовно- когнітивні аспекти освітнього процесу; технологічні, до яких належать засоби, форми, прийоми, методи та способи організації навчальної діяльності; а також психолого-педагогічні умови, що включають аспекти комунікації, поведінкових патернів, психологічних засад освітнього процесу. Примітно, що педагогічні умови можуть стосуватися методів, змісту, організаційних форм, матеріального і науково-методичного забезпечення педагогічного процесу, або ж репрезентувати основні вимоги до організації педагогічного процесу. Особливої уваги потребує визначення ролі педагогічних умов у розвитку педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійного навчання засобами міждисциплінарної інтеграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Напрацювання у сфері педагогіки толерантності та міжпредметної інтеграції реалізовані низкою

вчених. Так, С. Янг та ін. [Yang, 2019, С. 5628–5635] звертають увагу на такі ключові напрямки формування толерантності, як конкретизація ціннісних орієнтацій, формування теоретичного підґрунтя про сутність та історичні форми толерантності, розвиток умінь та навичок толерантної взаємодії. У працях О. Єжової [Єжова, 2014, С. 39–43], Є. Хрикова [Хриков, 2011, С. 11–15], А. Литвин, О. Мацейко [Литвин & Мацейко, 2013, С. 43–63] досліджено варіативність практичного інструментарію виокремлення педагогічних умов міжпредметної інтеграції щодо індивідуалізації навчання в аспектах формування низки компетенцій. Як стверджується в публікаціях І. Волощук, А. Вакуліної [Волощук & Вакуліна, 2020, С. 20–25], трансформація освітніх підходів передбачає інтенсивний професійний розвиток педагогів, опанування ними навичок інноваційного навчання. Вивчаючи окремі аспекти толерантної поведінки Т. Шмоніна, І. Глухов [Шмоніна & Глухов, 2011, С. 65–69] окреслюють можливості проєктного навчання для розвитку соціальних комунікацій – роботи в команді, лідерства, критичного мислення. Тоді як В. Гуту, І. Богхан [Gutu & Boghian, 2019] акцентують на необхідності забезпечення належних педагогічних умов в освітньому процесі, адже саме вони виступають основою для реалізації авторських інновацій.

У наукових напрацюваннях Ф. Хуан, Д. Корнел [Huang & Cornell, 2021, С. 338–405] проаналізовано ключові підходи до формування толерантності в майбутніх педагогів, які передбачають актуалізацію проблемно-орієнтованих методів навчання, організацію проблемних дискусій та рефлексії. Актуальною у рамках проблематики даного дослідження є наукова позиція М. Сокол та ін. [Sokol, 2021] щодо розгляду аспектів формування толерантності на основі впровадження когнітивного критерію, що об'єднує прагнення емпатії та беззаперечного приймання індивідуальності іншого, відсутність агресивності та категоричності, резильєнтність та уміння знаходити спільну мову з різними людьми, прагнення до конструктивної комунікації.

Аналіз наукових джерел дозволяє стверджувати, що переважна частина досліджень зосереджена на загальних питаннях з визначення поняття педагогічних умов, організації освітнього середовища та феномену педагогічної толерантності. Водночас проблематиці створення педагогічних умов розвитку педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійної професійного навчання засобами міждисциплінарної інтеграції, що обґрунтовує необхідність подальшого наукового осмислення. Актуальність проблеми й недостатній рівень її наукової розробки зумовили вибір теми запропонованої статті.

Мета статті полягає в аналізі сутності поняття «педагогічні умови» та виокремленні ключових орієнтирів для визначення педагогічних умов розвитку педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійного навчання засобами міждисциплінарної інтеграції.

Виклад основного матеріалу. Перш за все необхідно звернути увагу на саму дефініцію «педагогічні умови». Поняття «умови» трактується «Великим тлумачним словником сучасної української мови» [Великий тлумачний словник

сучасної української мови, 2009] як обставина першочергової необхідності, що робить можливою реалізацію чого-небудь, сприяє чомусь. Таке визначення вбачається доволі інформативним та набуває більш детального тлумачення у «Словнику-довіднику з професійної педагогіки» [Словник-довідник з професійної педагогіки, 2006], де умови розглядаються як сукупність явищ зовнішнього та внутрішнього середовища, що детермінує розвиток певного психічного явища або процесу.

У наведеному вище визначенні особлива роль належить таким значущим властивостям, як зовнішній та внутрішній характер умов, потенціал їх впливу на формування компетентностей педагога, необхідність зауваження людського чинника. Щодо дослідження освітньої проблематики дефініція «умов» деталізується через призму педагогічного процесу та трансформується у «педагогічні умови». Так, «Словником-довідником з професійної педагогіки» [Словник-довідник з професійної педагогіки, 2006] цей феномен детерміновано як певні обставини, що визначають повноту реалізації цілісного педагогічного процесу професійної підготовки фахівців. У цьому форматі пояснення дефініції акцент зміщується на цілісність і продуктивність педагогічного процесу.

Дослідник А. Литвин [Литвин, 2022] під педагогічними умовами пропонує розуміти систему об'єктивних потенцій змісту методів навчання, матеріальних можливостей та організаційних форм їх реалізації, що в сукупності спроможні забезпечити успішну реалізацію поставлених цілей. Така наукова позиція значно розширює перелік можливих педагогічних умов, зосереджуючи увагу на необхідності їх об'єктивності та відтворюваності. Разом із тим, Є. Хриков [Хриков, 2011, С. 11–15] трактує поняття педагогічних умов як взаємопов'язану множину зовнішніх особливостей та внутрішніх параметрів функціонування, яка гарантує високий рівень результативності освітнього процесу. Під педагогічними умовами Т. Вдовичин [Вдовичин, 2013, С. 225–229] розуміє вибір конкретних методів, комплементарних змісту і завданням освітнього процесу, з максимальним урахуванням при цьому індивідуальних особливостей майбутніх педагогів. Разом з тим Е. Тангіров [Tangirov, 2022, С. 247–250] актуалізує предмет дослідження як обґрунтовану організацію навчального середовища, комунікації, мотивації тощо.

Педагогічні умови доцільно розглядати як обставини, за яких структурні елементи освітнього процесу репрезентовані в оптимальному форматі взаємозв'язку, що дозволяє забезпечити атмосферу плідної взаємодії між учасниками освітнього процесу та сприяє ефективності викладання та методології освітнього процесу, а також результативності освітньої стратегії. Водночас вони можуть мати відношення до змісту, методів та організаційних форм педагогічного процесу, його науково-методичного і матеріального забезпечення. Окрім того, вони можуть відображати основні вимоги до організаційної освітньої стратегії. При цьому методи, форми і зміст педагогічної діяльності не можуть досягнути максимальної ефективності, не

будучи об'єднаними в цілісну систему, що характеризується логікою структури та єдністю цілей.

Визначення педагогічних умов розвитку педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійного навчання засобами міждисциплінарної інтеграції потребує урахування важливих засад організації толерантного середовища у професійній діяльності. Зокрема, важливим аспектом є урахування основних проблем комунікації, на основі аналізу яких можна виділити ключові принципи педагогічної толерантності: заборона на висловлювання сумнівів щодо розумових здібностей та початок розмови із запитань, підтримка в людині віри в себе, надання можливості висловитись, підтримка позитивного ключа критики.

Зважаючи на різносторонність досліджуваного феномену, виходимо з припущення, що засоби міждисциплінарної інтеграції у межах розвитку педагогічної толерантності передбачають використання ефективних психологічних, педагогічних та соціокультурних практик, що наділені загальною векторністю розвитку емпатії та навичок конструктивної взаємодії для формування цілісного уявлення про толерантність. Орієнтиром для проєктування комплексу педагогічних умов дослідження виступає основний методологічний принцип толерантного спілкування, який проголошено концепцією людиноцентризму.

Використання засобів міждисциплінарної інтеграції у процесі розвитку педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійного навчання у ЗВО має передбачати: адаптивність (гнучке навчання, що передбачає практичне відпрацювання навичок), інтеграцію змісту (поєднання теорії та практики), персоналізацію (зорієнтованість на особистість студента, заохочення до прийняття відповідальності за власний навчальний прогрес), когнітивність (глибше розуміння, стимулювання критичного мислення та проблемно-орієнтованого підходу), зворотний зв'язок (регулярна рефлексія та оцінювання результатів), активність (акцент на участі студента, оцінювання на основі концептів рівності, доступності та точності).

Важлива роль педагогічних умов розвитку педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійного навчання засобами міждисциплінарної інтеграції відводиться створенню емоційно підтримуючого та психологічно сприятливого освітнього середовища. Викладачі мають забезпечувати ефективний зворотний зв'язок, підтримку атмосфери співпраці.

Аналіз теоретичних та практичних розробок у межах проблематики дозволяє виокремити основні вимоги щодо виокремлення педагогічних умов розвитку педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійного навчання засобами міждисциплінарної інтеграції:

– узгодженість змісту робочих навчальних програм, що передбачає розробку наскрізних тем та інтегрованих модулів, які усувають дублювання матеріалу та створюють єдину логічну структуру для формування ключових складників педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійного навчання;

– професійна спрямованість, що розглядається як поєднання теоретичних знань з різних дисциплін для вирішення практичних, професійно орієнтованих завдань з метою розвитку педагогічної толерантності;

– співпраця викладачів – забезпечення координації їх дій в межах освітнього процесу для формування спільного науково-методичного забезпечення розвитку педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійного навчання;

– використання інноваційних методів навчання, що передбачає впровадження методів проектів, кейс-стаді, тренінгів та проблемних ситуацій, що вимагають залучення знань із суміжних дисциплін;

– стимулювання суб'єкт-суб'єктної взаємодії та самостійної роботи студентів, розвиток їхнього творчого та критичного мислення.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Міждисциплінарна інтеграція – це необхідна складова підготовки майбутнього педагога професійного навчання, розвитку в нього педагогічної толерантності. Застосування міждисциплінарної інтеграції дозволяє досягнути якісно нового рівня мислення, здатного комплексно вирішувати завдання практики педагогічної діяльності на основі широкого інтегрування даних різноманітних дисциплін. Основою для конкретизації комплексу педагогічних умов розвитку педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійного навчання засобами міждисциплінарної інтеграції визначено такі орієнтири: узгодженість змісту робочих навчальних програм, професійну спрямованість навчання, забезпечення координації та взаємодії викладачів у напрямі використання міждисциплінарних відомостей про ненасильницьку комунікацію, повагу до інакшості, толерантне спілкування; використання інноваційних методів навчання; стимулювання суб'єкт-суб'єктної взаємодії. При цьому методи, форми і зміст педагогічної діяльності мають бути об'єднані в цілісну систему, що характеризується логікою структури та єдністю цілей.

Як перспективний напрямок подальших досліджень доцільно розглядати розробку структурно-функціональної моделі розвитку педагогічної толерантності майбутніх педагогів професійного навчання засобами міждисциплінарної інтеграції.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Ірпінь: ВТФ-Перун, 2009. 1736 с.
2. Вдовичин Т. Я. Обґрунтування організаційно-педагогічних умов для забезпечення навчального процесу майбутніх фахівців у педагогічному університеті. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2013. № 34. С. 225–229.

3. Волощук І. А., Вакуліна А. Розвиток толерантних якостей майбутніх вчителів в системі фахової підготовки. *Науковий вісник Львівської академії*. 2020. № 7. С. 20–25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sbfasps_2020_7_4
4. Єжова О. О. Сутність організаційно-педагогічних умов педагогічного процесу. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2014. № 3. С. 39–43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzsp_2014_3_8
5. Литвин А. В. Методологічні засади поняття «педагогічні умови»: практич. посібник. 3-е вид., доп. Львів: ЛДУБЖД, 2022. 90 с.
6. Литвин А., Мацейко О. Методологічні засади поняття «педагогічні умови». *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2013. № 4. С. 43–63.
7. Словник-довідник з професійної педагогіки. Одеса: Пальміра, 2006. 221 с.
8. Флегонтова Н. М. Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до організації культурного дозвілля школярів на основі маркетингового підходу : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2010.
9. Хриков Є. М. Педагогічні умови в структурі наукового знання. Шлях освіти. 2011. № 2. С. 11–15. URL: <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2797/ped.umovi.pdf>
10. Шмоніна Т. А., Глухов І. Г. Сучасні підходи до розуміння поняття «педагогічні умови». *Педагогічні науки*. 2011. № 59. С. 65–69.
11. Gutu V., Boghian I. A Bidimensional Psycho-pedagogical Model for Tolerance Education. *Romanian Journal for Multidimensional Education/ Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2019. № 11(4).
12. Huang F., Cornell D. Teacher Support for Zero Tolerance Is Associated With Higher Suspension Rates and Lower Feelings of Safety. *School Psychology Review*. 2021. № 50(2). Pp. 388–405. DOI: 10.1080/2372966X.2020.1832865
13. Sokol M., Galyna R., Khrystyna S., Hvozdyak O., Gorodyska V., Ivakh S. Tolerance in the communicative culture of modern educational manager. *Propósitos y representaciones*. 2021. № 9(2). URL: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=8108857>
14. Tangirov E. S. Mechanisms of educational study of students on the basis of modern pedagogical technologies. *Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development*. 2022. № 4. Pp. 247–250. URL: <https://sjird.journalspark.org/index.php/sjird/article/view/108>.
15. Yang C., Xie L., Qiao S., Yuille A. L. Training Deep Neural Networks in Generations: A More Tolerant Teacher Educates Better Students. *Proceedings of the AAAI Conference on Artificial Intelligence*. 2019. № 33(01). Pp. 5628–5635. DOI: <https://doi.org/10.1609/aaai.v33i01.33015628>

References

1. *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [The Great Explanatory Dictionary of the Modern Ukrainian Language] (2009). Irpin: VTF-Perun [In Ukrainian].

2. Vdovychyn, T. Ya. (2013). Obgruntuvannya orhanizatsiino-pedahohichnykh umov dlia zabezpechennia navchalnoho protsesu maibutnikh fakhivtsiv u pedahohichnomu universyteti [Justification of organizational and pedagogical conditions for ensuring the educational process of future specialists at the pedagogical university]. *Suchasni informatsiini tekhnologii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problem*, 34, 225–229 [In Ukrainian].
3. Voloshchuk, I. A., & Vakulina, A. (2020). Rozvytok tolerantnykh yakostei maibutnikh vchyteliv v systemi fakhovoi pidhotovky [Development of tolerant qualities of future teachers in the system of professional training]. *Naukovyi visnyk Lotnoi akademii*, 7, 20–25. http://nbuv.gov.ua/UJRN/sbfasps_2020_7_4 [In Ukrainian].
4. Yezhova, O. O. (2014). Sutnist orhanizatsiino-pedahohichnykh umov pedahohichnoho protsesu [The essence of organizational and pedagogical conditions of the pedagogical process]. *Naukovi zapysky Nizhynskoho derzhavnoho universytetu im. Mykoly Hoholia. Psykholoho-pedahohichni nauky*, 3, 39–43 http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzspp_2014_3_8 [In Ukrainian].
5. Lytvyn, A. V. (2022). Metodolohichni zasady poniattia «pedahohichni umovy» [Methodological principles of the concept of «pedagogical conditions»] (3rd ed.). Lviv: LDUBZhD [Ukrainian].
6. Lytvyn, A., & Matseiko, O. (2013). Metodolohichni zasady poniattia «pedahohichni umovy» [Methodological principles of the concept of «pedagogical conditions»]. *Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity*, 4, 43–63 [In Ukrainian].
7. Slovnyk-dovidnyk z profesiinoi pedahohiky [Dictionary-reference book on professional pedagogy]. (2006). Odesa: Palmira [In Ukrainian].
8. Flehontova, N. M. (2010). *Pedahohichni umovy pidhotovky maibutnikh uchyteliv do orhanizatsii kulturnoho dozvillia shkolariv na osnovi marketynhovoho pidkhodu* [Pedagogical conditions for training future teachers to organize cultural leisure of schoolchildren based on a marketing approach] [Candidate of Pedagogical Sciences dissertation]. Kyiv [In Ukrainian].
9. Khrykov, Ye. M. (2011). Pedahohichni umovy v strukturi naukovoho znannia [Pedagogical conditions in the structure of scientific knowledge]. *Shliakh osvity*, 2, 11–15. <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2797/ped.umovi.pdf> [In Ukrainian].
10. Shmonina, T. A., & Hlukhov, I. H. (2011). Suchasni pidkhody do rozuminnia poniattia «pedahohichni umovy» [Modern approaches to understanding the concept of «pedagogical conditions»]. *Pedahohichni nauky*, 59, 65–69 [In Ukrainian].
11. Gutu, V., & Boghian, I. (2019). A bidimensional psycho-pedagogical model for tolerance education. *Romanian Journal for Multidimensional Education / Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 11(4).

12. Huang, F., & Cornell, D. (2021). Teacher support for zero tolerance is associated with higher suspension rates and lower feelings of safety. *School Psychology Review*, 50(2), 388–405. <https://doi.org/10.1080/2372966X.2020.1832865>
13. Sokol, M., Galyna, R., Khrystyna, S., Hvozdyak, O., Gorodyska, V., & Ivakh, S. (2021). Tolerance in the communicative culture of modern educational manager. *Propósitos y Representaciones*, 9(2). <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=8108857>
14. Tangirov, E. S. (2022). Mechanisms of educational study of students on the basis of modern pedagogical technologies. *Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development*, 4, 247–250. <https://sjird.journalspark.org/index.php/sjird/article/view/108>
15. Yang, C., Xie, L., Qiao, S., & Yuille, A. L. (2019). Training deep neural networks in generations: A more tolerant teacher educates better students. *Proceedings of the AAAI Conference on Artificial Intelligence*, 33(01), 5628–5635. <https://doi.org/10.1609/aaai.v33i01.33015628>